

Саопштење са симпозијума
Међународног центра за развој каријере
и јавну политику (ICCDPP) 2019. год.

Управљање услугама каријерног развоја
у контексту неизвесне будућности:
Обезбеђивање приступа, интеграције и иновације

Резиме

Каријера је пут појединца кроз живот, учење и рад. Начин на који људи живе своје животе, развијају своје вештине, брину о својим породицама и раде на тржишту рада има утицај на друштво и економију. Због тога владе, друштва, послодавци и образовне организације имају интерес да подрже људе у изградњи добрих, продуктивних и смислених каријера. Грађани који умеју ефикасно да управљају својим каријерама у бољој су позицији да одговоре на промене на тржишту рада, да развију своје вештине и допринесу друштву и економији.

Питање начина на који владе могу да подрже грађане у изградњи каријера које их испуњавају, било је у фокусу деветог Међународног симпозијума за развој каријере и јавну политику који је одржан у Тромсу у Норвешкој, од 17. до 20. јуна 2019. године. За време Симпозијума, представници 33 државе као и представници Унеска, Организације за економску сарадњу и развој, Европске комисије, Европске фондације за обуку и Европског центра за развој стручног оспособљавања су кроз дијалог идентификовали низ ефективних политика и пракси. У овом Саопштењу дат је кратак приказ ових дискусија.

ПРЕПОРУКЕ

Проналажење решења за променљиви контекст

1. Развити међусекторску стратегију за каријерни развој¹ и укључити је у шире политике за развој вештина, образовање и запошљавање.
2. Повећати квантитативне и квалитативне доказе о каријерном развоју у циљу пружања подршке доношењу одлука о политикама и пракси.
3. Изградити механизме за размену и учење из међународне политике и праксе.
4. Обезбедити да се програмима за каријерни развој развија способност грађана да управљају својим каријерама.

Побољшање приступа

5. Повећати разумевање и приступ услугама каријерног развоја.
6. Препознати разноликост корисника програма и услуга каријерног развоја и обезбедити да се у пружању услуга препознају ове различитости.

Интегрисање каријерног развоја у друштво

7. Успоставити механизме за подршку координацији и сарадњи између државних органа и агенција одговорних за каријерни развој и повезане програме и услуге.
8. Оснажити грађане за обликовање програма и услуга за каријерни развој.
9. Развој и обезбеђивање ресурса националном телу у циљу подршке размени информација и координацији услуга развоја каријере.

Подршка иновацијама

10. Обезбедити ресурсе за подршку иновацијама и простор за спровођење нових пилот програма и услуга.
11. Усвојити интегрисани и трансформативни вишеканални приступ у спровођењу програма и услуга за каријерни развој.
12. Обезбедити да професионалци у области каријерног развоја буду обучени и подржани како би наставили са иновацијама и развојем своје праксе.

¹ Активност која је у овом Саопштењу описана као „каријерни развој“ позната је такође и по другим именима као што су каријерно вођење и целоживотно вођење у различитим државама.

Увод

Каријера је пут појединца кроз живот, учење и рад. Начин на који људи живе свој живот, развијају своје вештине, брину о својим породицама и раде на тржишту рада има утицај на друштво и економију. Пут којим појединци иду кроз свој живот оставља трага на организације у којима раде и на заједнице у којима живе.

Будућност није фиксна, већ зависи од одлука и поступака појединаца и заједница. Прелазак на нови посао, покретање сопственог предузећа, дељено породилско одсуство, смањење броја сати проведених на плаћеном послу, упис програма за образовање одраслих или напуштање школе, све су то одлуке о каријери које имају велики утицај на добробит и живот појединца као и на шире друштво. Због тога владе, друштва, послодавци и образовне организације имају интерес да подрже људе у изградњи добре, продуктивне и смислене каријере.

Многе владе развиле су низ политика, програма и услуга како би помогле појединцима, породицама и заједницама да стекну знање о образовању и раду, да буду успешни у прелазним периодима, развију каријеру и управљају њом. Овакве услуге за *каријерни развој* могу да буду спроведене у образовном систему, службама за запошљавање, као и на радним местима и у заједницама. Активности које обухватају програме за каријерни развој су различите и могу се финансирати и реализовати на више начина.

Каријерни развој повезује се са широким спектром циљева политика. Пре свега доприноси:

- *економској политици* - повећањем ефикасности на тржишту рада и указивањем на вештине и радну снагу које су потребне привреди;
- *образовној политици* - помажући грађанима да разумеју образовне путеве и размотре начине за примену вештина и знања која стекну у образовном систему током живота; и
- *социјалној политици* - изједначавањем приступа информацијама и приликама, помажући грађане да изграде критичко разумевање

образовног система и тржишта рада.

Питање начина на који владе могу да подрже грађане да изграде успешне каријере, било је у фокусу деветог *Међународног симпозијума за развој каријере и јавну политику* који је одржан у Тромсу у Норвешкој, од 17. до 20. јуна 2019. године. Симпозијум је организовао и финансирао норвешки институт *Skills Norway* уз подршку Међународног центра за развој каријере и јавну политику (енг. ICCDPP). На симпозијуму су учествовале 33 делегације са 160 делегата из различитих држава као и представници Организације за економску сарадњу и развој (OECD), представници Унеска, Европске комисије (ЕС), Европске фондације за обуку (ETF) и Европског центра за развој стручног оспособљавања (Cedefop).

Пре Симпозијума, учесници су поднели извештаје о стању у својим државама и припремљене су четири тематске синтезе које се тичу:

1. контекста и изазова политика за каријерни развој;
2. циљева и приступа програмима и услугама каријерног развоја;
3. интеграције политика, програма и услуга каријерног развоја у шире друштво; и
4. лидерства, иновација и промена за будућност.

Ове синтезе доступне су на вебсајту Симпозијума² и представљају базу доказа за државе учеснице и међународне организације. За време Симпозијума, представници земаља и представници међународних организација, дискутовали су на ове четири теме, разменили своја становишта и идентификовали низ ефикасних политика и пракси. У овом Саопштењу дат је кратак приказ дискусија. Он обједињује међународну добру праксу и даје низ препорука које државе могу да искористе и прилагоде свом културном и политичком контексту.

² Видети <https://www.kompetansenorge.no/iccdpp2019/key-outcomes/synthesis-papers/>

Тема #1

Контекст и изазови политике за каријерни развој

Постоји низ политичких, социјалних, економских и технолошких питања која утичу на живот и каријеру људи. То су аутоматизација, конфликти, демографске промене као што је старење становништва, дигитализација, промене у животnoj средини, економија краткотрајних послова (енг. gig economy), глобализација и растућа миграција, политичка нестабилност, социјална неједнакост, урбанизација, пораст нерегулисаних и непоузданих извора информација (укључујући информације о каријерама) и низ других питања.

Ова питања обликују каријере људи, отварају нове могућности и постављају нове изазове. За многе људе изградња личног одговора на такве промене захтеваће развој нових вештина, ставова и способности, укључујући нове вештине управљања каријером. За организације ће такође ова питања вероватно бити изазов јер их треба ускладити са успешним запошљавањем, задржавањем и развојем запослених.

Политике, програми и услуге карјерног развоја могу да оснаже појединце, пружајући им подршку у томе да истраже тржиште рада, да анализирају промене на тржишту и пронађу одговоре на ове промене, што ће им помоћи да повећавају резилентност и обезбеде себи средства за живот. Оне могу да подрже послодавце јачањем веза између образовања и запослења, решавањем потреба за вештинама и ублажавањем транзиција на тржишту рада. Такође могу да побољшају равноправност и укљученост, пружањем корисних информација и обезбеђивањем приступа мрежама за угрожене.

Већина земаља учесница Симпозијума известила је да њихове владе препознају вредност каријерног развоја као дела јавне политике и да тренутно повећавају јавна улагања у тој области.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ДРЖАВЕ

---

1. **Развити међусекторску стратегију за каријерни развој и укључити је у шире политике за развој вештина, образовање и запошљавање.** Политике каријерног развоја обично карактерише укључивање више министарстава, ресора и актера. Успостављање стратегије која се заснива на доказима и међународном знању и која ствара експлицитне везе са ширим политикама стицања вештина, образовања, запошљавања и социјалним политикама може унапредити ефикасност политика и програма.
2. **Повећати квантитативне и квалитативне доказе о каријерном развоју у циљу пружања подршке доношењу одлука о политикама и пракси.** Постоје значајни докази о мерама у области каријерног развоја који могу да се искористе за утемељење политике и праксе. Владе би требало да настоје да искористе ово и дају допринос кроз подршку, финансирање и иницирање истраживања и евалуације. Такође је важно да се практичари укључе у стварање доказа и примену ових доказа и теорија у својој свакодневној пракси.

3. **Изградити механизме за размену и учење из међународне политике и праксе.** Каријерни развој је међународно поље праксе, политика и истраживања. Важно је да државе наставе дијалог са другим државама у циљу међусобног учења. То може бити у облику регионалне сарадње, прекограничне упоредне анализе, покретања међународних прегледа доказа и повезивања са међународним организацијама, укључујући Међународни центар за развој каријере и јавну политику.
4. **Обезбедити да се програмима за каријерни развој развија способност грађана да управљају својим каријерама.** Каријерни развој је целоживотна активност путем које грађани обликују своје ангажовање у животу, учењу и раду. Не ради се само о доношењу одлука за време кључних транзиција. Програми и услуге каријерног развоја треба да оснаже грађане и подрже их у развоју сопствене каријере. Државе треба да идентификују које су вештине и знања релевантне за развој каријере (вештине управљања каријером) важне у њиховом контексту и да их укључе у образовни систем и шире политике развоја вештина.

Тема #2

Циљеви и приступ услугама каријерног развоја

Каријерни развој подржава постизање широког спектра циљева социјалне политике. За младе, такви циљеви укључују смањење стопе превременог напуштања школе, укључивање младих у програме стручног и високог образовања, подржавање успешних транзиција ка даљем образовању, обукама, запошљавању и оснаживање младих да развијају каријере које ће их испуњавати и обезбедити им средства за живот. За одрасле, такви циљеви подразумевају преквалификације и доквалификације, целоживотно учење, запошљавање и могућност запослења и управљање вишеструким радним транзицијама. За послодавце, они се тичу решавања проблема у вези са недостатком вештина и прилагодљивошћу радне снаге. За образовне системе, они се тичу побољшања стопе задржавања, постигнућа и напредовања ученика. За осетљиве групе у друштву, они се тичу остваривања социјалне правде кроз образовање и учешће у радној снази. Упркос овим високим очекивањима, у многим државама, приступ програмима и услугама каријерног развоја је ограничен за многе појединце, нпр. запослене, људе који живе у руралним срединама и одрасле са смањеним могућностима, који се често боре за приступ подршци. За друге, посебно оне укључене у нежељене и неочекиване транзиције на тржишту рада, потреба за програмима и услугама каријерног развоја је акутна, међутим, приступ често може бити ограничен.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ДРЖАВЕ

5. **Повећати разумевање и приступ услугама каријерног развоја.** Каријерни развој треба започети рано и наставити током целог живота. Основу приступа програмима и услугама каријерног развоја чини разумевање концепта каријере од стране грађана, препознавање могућности развоја каријере и свест о могућностима које нуде професионални програми и услуге за развој каријере. Државе треба да повећају разумевање грађана о каријери као нечему на шта они имају право, да ревидирају захтеве грађана за подршком за развој каријере као и да повећају доступност подршке за целоживотни каријерни развој.

6. **Препознати разноликост корисника програма и услуга каријерног развоја и обезбедити да се у пружању услуга препознају ове различитости.** Различите групе грађана користе и доживљавају на различите начине програме и услуге за каријерни развој, нпр. млади људи у процесу образовања и ван њега, радници са различитим вештинама, особе у транзицији на тржиште рада, избегла лица, етничке и верске мањине и особе са инвалидитетом. Стога је важно да концепт и организација ових програма препознају разноликост корисника као и да се баве питањима приступа и квалитета програма и услуга за сваку од ових група.

Тема #3

Интеграција услуга каријерног развоја у шире друштво

Каријерни развој је сложена активност која захтева сарадњу великог броја актера. У оквиру владе постоји потреба за координацијом активности више министарстава, док изван владе, послодавци, синдикати, просветни радници и грађани сви имају удела у креирању политика, програма и услуга које се пружају. Кључни изазов за политику развоја каријере јесте проналажење начина за обезбеђивање ефективне сарадње међу овим различитим актерима.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ДРЖАВЕ

---

7. **Успоставити механизме за подршку координацији и сарадњи између државних органа и агенција одговорних за каријерни развој и повезане програме и услуге.** Каријерни развој је у надлежности више министарстава и владиних агенција. Имајући то у виду, важно је успоставити механизме сарадње унутар владе, између министарстава, одељења и агенција и нивоа надлежности.
8. **Оснажити грађане за обликовање програма и услуга за каријерни развој.** Људи који користе и остварују добробит од програма и услуга каријерног развоја треба да буду кључни у дефинисању садржаја и начина функционисања ових програма и услуга. Ово треба да обухвати редовно прикупљање повратних информација и спровођење анкета о задовољству које су више од „консултација” и „повратних информација” како би се грађани укључили у процес пројектовања и развоја програма и услуга.
9. **Развој и обезбеђивање ресурса националном телу у циљу подршке размени информација и координацији услуга развоја каријере.** Стварање формалних структура које омогућавају дијалог и сарадњу између различитих актера и заинтересованих страна у области развоја каријере чини основу ефективне политике. Оне треба да укључе представнике владе, послодаваца, синдиката, образовања, пружаоце услуга за каријерни развој, представнике струке за каријерни развој и кориснике програма и услуга.

Тема #4

Предвођење иновативне промене за будућност

Политика и пракса каријерног развоја настављају да се крећу и развију као одговор на променљиви контекст. Важно је да креатори политика разумеју могућности које нуди низ иновација и размотре најбоље начине за њихову примену у контексту.

Осим што се фокусира на област у којој ће се иновирати, успешна иновација захтева пажљиво планирање примене од стране влада. Кретање од идеје до иновације и имплементације не догађа се само по себи, већ захтева лидерство, управљање, финансије и ресурсе.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ДРЖАВЕ

---

10. **Обезбедити ресурсе за подршку иновацијама и простор за спровођење нових пилот програма и услуга.** Владе треба да подрже услуге и програме за каријерни развој финансијским средствима и стварањем могућности за спровођење смелих експеримената пилотирањем нових идеја и пажљивом проценом њиховог утицаја.
11. **Усвојити интегрисани и трансформативни вишеканални приступ у спровођењу програма и услуга за каријерни развој.** Грађани желе да имају приступ програмима и услугама каријерног развоја кроз мноштво различитих начина и приступа. Ефикасни програми и услуге за каријерни развој користе дигиталне и аналогне технологије и интегришу их са услугама које се спроводе уживо. Такав интегрисани вишеканални приступ има потенцијал да трансформише програме и услуге за каријерни развој на начине који унапређују како приступ тако и квалитет.
12. **Обезбедити да професионалци у области каријерног развоја буду обучени и подржани како би наставили са иновацијама и развојем своје праксе.** Ефективне услуге каријерног развоја зависе од висококвалификованих професионалаца који имају приступ континуираном професионалном усавршавању. Владе треба да подрже струку тако да настави са иновацијама, примењује нове технологије, истраживања и теорије, као и да се носи са догађајима које будућност носи.

